

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

FIFTY-THIRD YEAR

Class Rate is \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1908, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1108, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Uredniški in upravljalni prostori:
2687 S. Lawrence Ave.Office of Publication:
2687 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4004

Hitler morda pošlje tri divizije redne nemške armade španskim fašistom

Španska zemlja je praktično preizkuševališče za nemška, italijanska, francoska in ruska bojna letala. Fašisti spet terorizirali Madrid z bombami, toda dosegli niso nič. Fašisti dobili ročne granate, ki so napolnjene s strupenimi plini. Sovjetska vlada protestira v Rimu

SLOVENSKI LETALCI KRIZAJ PADEL V ŠPANJI

Zagrebljka "Istra" poroča z 20. novembra, da je mladi slovenski aviatik Jože Krizaj, ki je v Kopri na Krasu, padel na španskem bojišču. Krizaj je v juniju leta 1932 dezertiral iz vojske in se pridružil italijanski letalski armadi. V juniju leta 1932 je bil aktivno vključen v spopadih s italijanskimi letalci, toda dan je sovražnik užgal njegovo letalo in Krizaj se je spustil v padalom na tla. Prišel je v roke fašistom, ki so ga kmalu poenkrat ustrelili. Star je bil 25 let. Njegovemu spominu, kajti bil je za demokracijo!

London, 3. dec. — Angleški vojni krogi so bili sinoči informirani iz Pariza, da je nemški aviatik Hitler hotel že zadnjič poslati v Španijo tri divizije redne nemške armade, ki je prejel apel generala Franciscusa Franco, vodje španskih fašistov za nujno vojaško pomoč. Zunanji minister Konstantin von Neurath in vojni minister Werner von Blomberg, ki je obenem šef generalnega štaba, sta pa to preprečila, nakar je Hitler poslal "protovoljce" v civilnih oblekah pod pretvezo, da so to "turisti". Ti nacistični "turisti" naj stalno odhajajo v Španijo in domneva se, da jih bo kmalu nekaj do 15.000.

London, 3. dec. — Anglija je danes začela izvajati novi zakon zoper izvažanje orožja in streliva katerekoli stranki v Španiji na angleških ladjah. Varniki, ki odhajajo v španske vode, bodo strogo preiskani in nadzirani po bojnih ladjah. Zunanji minister Eden je tudi izjavil, da bo vlada pritiskala na mednarodni nevtiralnostni odbor, naj kaj ukrene, da se za preprečitev izvoza orožja in streliva pot izločijo iz španske voje. Odbor je včeraj spet zavrnil, ali ukrenil ni ničesar.

Moskva, 3. dec. — Sovjetska vlada je po svojem poslaniku v Rimu naslovila protest na vlado Italije zoper nadlegovanje s preiskavami ruskih parnikov v italijanskih pristaniščih.

Pariz, 3. dec. — Tukanjski vojaški eksperti pravijo, da je sedanja civilna vojna v Španiji "mednarodno vezbanje za bodočo svetovno vojno in mednarodno preizkušnjo bojnih letal." Kolikor je "preizkušnja" doslej pokazala, se ruski aeroplani dober merilo z nemškimi, dočim so italijanska letala slabše.

—ostanki, ki so se vrnili iz Abesinije. Vse vojno letalstvo v Španiji sestoji iz nemških, italijanskih, francoskih in ruskih letal; španska letala, kolikor jih je bilo bodisi na strani fašistov, so že davno uničena. Vest se glasi, da je Franco zelo jezen na Mussolinija, ki je silno skop z letali in poklija mu najslabše mašine. Dočim je Hitler jako radodaren.

Valencia, Španija, 3. dec. — Španski parlament, v katerem svedu manjka desničarjev, se je sešel tukaj in ministri predsednik Largo Caballero je

Domače vesti

Minnesotske novice

V Virginiji je bila zadnje dni obravnava, pri kateri so Louis Vrbic, John Malovrh in Anton Zganjar iz Gilberta iztožili od gilbertskega šolskega distrikta večjo vsoto poravnave zaradi nepostavnih stroškov. Poravnava je pokrila bondna družba. — V Chisholmu je zakonska dvojica Frank Sterle slavila srebrno poroko. — V Chisholmu sta se poročila Joe Zalar in Helena Kočvar. — Jos. F. Pribeg iz Eveletha toži Stanleyja Morna in Lovrenca Peterko za \$10.000 odškodnine, ker sta 12. sept. t. l. z avtom do smrti povzela Fr. Pribega. — Na Elyju je umrl 64-letni John Remec.

Operacija

Neffs, O. — Frank Zajc ml., član društva 4 SNPJ, se je moral podvreči operaciji in nahaja se v bolnišnici v Bellairu. Člani naj ga obiščejo.

Nov grob v Penni

Presto, Pa. — Tu je umrla Mary Kerk, ki je bila poznana kot gostilničarka. Zapušta družino. — (Koliko je bila stara in kje je bila rojena? Zakaj so nekateri naši poročevalci še vedno tako površni? Op. ur.)

Ubit v premogovniku

Burgettstown, Pa. — John Cuder, star 56 let in rojen v Trentu nad Bovecem na Primorskem, je bil 2. decembra ubit pri delu v premogovniku. Plast kamenja se je usula nanj in bil je na mestu mrtve. Bil je član društva 287 SNPJ.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Nagle smrti za srčno kapjo je umrl 53-letni sramec Louis Pliskur, rojen v Zatični na Dolenjskem. V Ameriki je bil 30 let. — Mary Jančar je bila obveščena o smrti svoje 87-letne matere Marije Gregorič v Ambrusu na Dolenjskem.

Grška vlada potlačila novo vstajo

Glavni voditelji aretirani

Atene, Grška, 3. dec. — Avtoritete so odredile strogo cenzuro potem, ko so odkrile zaroto, katere cilj je bil strmoglavljenje vlade. Veliko število prominentnih politikov je bilo aretiranih, se glasi uradno poročilo, ki obenem naglašja, da stvar ni resna. Imena zarotnikov niso bila objavljena.

Belgrad, 3. dec. — Poročila iz Grčije javljajo, da je načrt protivladnega puča izpodbijal. Nicholas Politis, bivši zunanji minister in general Reppas sta bila aretirana po policijskem navalu v njuno stanovanje.

(Druge vesti se glasi, da Politis ni bil aretirani, toda policija je prejela druge zarotnike. Med temi so Andrew Michalakopoulos, vodja liberalnih demokratov, bivši minister Mercuris, stotnik Loukredia in več voditeljev kmetske stranke. Vsi so bili internirani na nekem otoku v Egejskem morju.)

Kanadske korporacije grmadijo profite

Ottawa, Kanada. — "Financial Post", glasilo kanadskih bankirjev, piše, da velike kanadske industrijske korporacije izkazujejo največjo porast profitov od 1. 1930, 70 do 150 odstotkov. Izplačila dividend so poskočila 25 odstotkov v prvih devetih mesecih tega leta v primeri z isto dobo preteklega leta. Delavci, ki so upošleni v kanadskih industrijah, niso deležni blagostanja, ki ga izkazujejo korporacije. Vladna statistika, ki je bila nedavno objavljena, kaže, da so se mezde zvišale povprečno le pet odstotkov.

Unija bojkotira Californijo radi Mooneyja

Kansas City. — Bratovščina gradilcev vagonov (Railway Carmen) je odklonila županovo povabilo, naj ima svojo prihodnjo konvencijo leta 1939 v San Franciscu. Predsednik unije je županu odgovoril, da unija povabilo odklanja, dokler bo Tom Mooney v zaporu.

VELIKA STAVKA STEKLARSKIH DELAVCEV

Stavkarji okupirali tovarne v Ottawi, Ill.

AVTNA INDUSTRIJA PRIZADETA

Ottawa, Ill., 3. dec. — Libbey-Owens-Ford Glass Co. je morala včeraj ustaviti obrat v svojih tovarnah, ko se je "sedeča" stavka razširila na vse departemente. Ta kompanija in Pittsburgh Plate Glass Co., kjer so steklarji zastavkali pred petimi tedni, producirata 90 odstotkov vsega debelega stekla v Ameriki.

V stavki v Ottawi je zavojevanih okrog 1300 delavcev. Oklicana je bila v znak protesta, ko je kompanija prejela veliko naročilo od Chrysler Motor Co. Voditelji unije pravijo, da je bilo naročilo oddano Libbey-Owens-Ford Co. z namenom, da se potlači stavka steklarskih delavcev v Pittsburghu.

Glenn W. McCabe, predsednik unije Federated Flat Glass Workers of America, je dejal, da njegova organizacija ne bo dovoljevala takega transferiranja naročil. Oklicala bo stavko v vseh steklarnah, kjer ima organizacija svoje krajevne unije.

Leland Beard, predsednik unije steklarjev v Ottawi, je zapretil, da bodo člani narodne organizacije zastavkali tudi v Charlestonu, W. Va., Toledu, East Toledu in Roofsfordu, O., kakor tudi v Shreveportu, La., če ne bo konflikt pri Libbey-Owens-Ford Glass Co. kmalu poravnani. Člani meznega odbora krajevnih unij so se sinoči odpeljali v Pittsburgh, kjer bodo konferirali z uradniki narodne unije.

Stavka steklarskih delavcev pri Pittsburgh Plate Glass Co. se nadaljuje. Izbruhnila je, ko je kompanija naznanila, da se ne bo uklonila uniji, ki je zahtevala zaprto delavnico. V stavko steklarskih delavcev v Pittsburghu so zdaj posegli državni uradniki in zastopniki federalnega delavskega depart-

(Dolje na 3. strani.)

Nova poteza francoske diplomacije

Sklenitev pakta med Francijo, Anglijo in Ameriko

Pariz, 3. dec. — Naznanilo, da je Francija pripravljena odplačevati vojni dolg, ki ga je naredila v Ameriki, smatrajo tu kot prvi korak, da se uglaadi pot za sklenitev varnostnega pakta med Francijo, Anglijo in Zdrženimi državami. Upanje, da obstaja taka možnost, je oživilo v Franciji po govoru amerikega predsednika Roosevelta na panameriški konferenci v Buenos Airesu.

"Rooseveltovo govor je dvignil nove nade v Evropi," piše pariški list "L'Intransigeant." "Mnogi vidijo sedaj možnost sklenitve varnostnega pakta med tremi velikimi demokratičnimi državami — Francijo, Anglijo in Ameriko. Da se uresniči ta ideja, je Francija pripravljena razpravljati o vprašanju odplačevanja vojnih dolgov v Ameriki."

V poslanaki zbornici je Jean Mistler, načelnik odseka za zunanje zadeve, apeliral na poslanke, naj opustijo razpravo o vojnih dolgovih, "da bo imela vlada lahko prosto roko v sedanjih pogajanjih z Zdrženimi državami." Mistler ni pojasnil detajlov teh pogajanj.

Francoski tisk v zadnjem času večkrat omenja možnost politične podpore Evropi s strani Zdrženih držav. List "Le Temps" je zapisal, da Evropa potrebuje nekaj več od predsednika Roosevelta poleg plemenitih sentimentov, ki jih je izrazil v svojem govoru. Glasilo francoskih finančnih krogov "L'Information" pa je zapisalo, "da je bil Rooseveltov govor predigra bodočih diplomatskih aktivnosti."

Mnogi francoski diplomatje so uverjeni, da bo Amerika sklenila zvezo z evropskimi demokratičnimi državami sedaj, ko sta Nemčija in Japonska skovali militaristično pogodbo. Amerika bo zavrgla svojo tradicionalno politiko nevmešavanja v evropske zadeve, ker ji zdaj preti nevarnost s strani Japonske. Če bo Amerika podpirala Francijo in Anglijo, ki imata svoje interese na Daljnem vzhodu in so ograjani po Japonski, bosta tudi London in Pariz nudila pomoč Ameriki na Pacifiku.

Dogovor med Italijo in Japonsko

Mussolini bo bojkotiral Ligo narodov

Rim, 3. dec. — Uradni komunikacija, ki je bil včeraj objavljen, naznanja sklenitev dogovora med Italijo in Japonsko, ki med drugim določa italijansko priznanje japonske kontrole v Mandžuriji in italijanskega režima v Abesiniji. Japonski delegat v Addis Ababi bo imenovan za generalnega konzula, naznanilo o italijanski akciji glede Mandžurije pa bo prišlo iz Tokija.

Iz zanesljivih virov je prišla vest, da bo Mussolini nadaljeval z bojkotiranjem svetovne Lige narodov, dokler ne bo ta formalno priznal aneksije Abesinije po Italiji. Iz tega razloga Italija ne bo reprezentirana na seji sveta Lige narodov, ki se prične 10. decembra in na kateri se bo vršila razprava o civilni vojni v Španiji.

Italijanske avtoritete so včeraj zanikale poročila, v katerih je bilo rečeno, da je sovjetski poslanik v Rimu vložil protest pri fašistični vladi proti preiskavi ruskih parnikov v pristaniščih v Leghornu, Genovi in Civitavecchiji.

PREGLED KONVENCIJE DEL. FEDERACIJE

Povečala je razdor v unijah vrstah z raznimi ukrepi

STARA GARDA V SEDLU

Tampa. — (UNS) — Potek in zaključki 55. letne konvencije Ameriške delavske federacije ne nudijo nobenega upanja, da bo prišlo do poravnave "družinskega spora" v vrstah organiziranega delavstva. Nasprotno. Objektivni pregled te konvencije prej vodi do zaključka, da bo prišlo do definitivnega razkola v ameriškem unijemskem gibanju in do bratomornega boja, ki zna "uničiti Ameriško delavsko federacijo," kakor se je izrazil Charles P. Howard, predsednik tipografske unije.

Konvencija je bila vsakozni konservativna in pod popolno dominacijo stare garde. Kot taka je pridno prilivala kila na odprto rano na telesu unijakega gibanja. Z izključitvijo naprednih unij iz konvencije pod pretvezo suspenzije je bil gladi napredka in razredne borbe šibkejši na tej konvenciji kakor v zadnjih letih. Aspiracije delavskih mas po organizaciji in agresivnosti so dobile le šibek odmev na tem zborovanju. In to je skoraj večji vzrok, ki daje misliti, da se je federacija podala "na pot destrukcije" kakor pa zaključki sami.

Vprašanje organiziranja delavskih mas je popolnoma ignoriralo. Napravila je sicer običajne geste s sprejetjem resolucije, kar pa je brez pomena, če ni volje in dobrih načrtov zadal. In s tem se federacija ni pečala. Konvencija se je v resnici zavestno in podzavestno pečala vse skozi le v vprašanju, kdo bo kontroliral federacijo: napredni ali konservativni element. To je bilo dominantno vprašanje.

Ker je eksekutiva že prej zaprla vrata progresivnemu in agresivnemu elementu a suspenzijo unij, ki predstavljajo dobro tretjino članstva, je naravno tudi diktirala zaključke. Kot je bilo pričakovati, je konvencija sankcionirala postopanje eksekutive v zvezi z Odborom za industrijsko organizacijo. Toda šla je še veliko dalj. Eksekutivi je dala moč, da v bodoče lahko suspendira ali "drugače kaznuje" vsako unijo, ki bi se ne ravnala po sklepih konvencije in odlokih eksekutive. S to akcijo je koncentrirala vso moč v rokah eksekutive.

"Ta akcija ustvarja precedent, ki pomeni temeljito spremembo smernic, po katerih se je ravnala federacija od vsega začetka," je komentiral Chas. P. Howard. "Ako eksekutiva lahko suspendira to ali drugo mednarodno unijo radi nastalega izrednega stanja (emergency), katerega sama definira, tedaj je lahko brenjena ven vsaka mednarodna unija pod eno ali drugo pretvezo, katere se hoče poslužiti: večina eksekutive. To je absolutna diktatura v rokah eksekutive. Ustava je bila vržena skozi okno. Ne glede koliko let je pridružena kakšna unija in koliko denarja je vplačala, je vsaka mednarodna unija odvisna od milosti tiste kombinacije, ki kontrolira večino eksekutive."

Howard je rekel, da bo valed tega, "ako ne pride do spremembe te politike, gledal, da bo po tignil čim več unij iz federacije."

Tako je konvencija "rešila" to vprašanje. Obdržala je sicer glesek treh članov za pogajanje z Odborom za industrijsko organizacijo.

(Dolje na 3. strani.)



Sekire, ki se dvigajo v enotnem tempu. (Narisa! Jerger.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdržene države (taven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Čisto \$5.00 na leto, \$3.50 na pol leta; za Inozemstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cienro \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cine članovi po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenavolnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, poezije, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil potrdilo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s tiskom:
PROSVETA
2857-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

"Jurček" pride v SND

Cleveland, Ohio. — "Kaj takega pa še ne," boste rekli po uprizoritvi Pavel Gollavega "Jurčka," pravišne igre v štirih dejanjih, katero uprizorijo učenci Slovenske šole SND v nedeljo dne 20. dec. popoldne ob 3. uri na odr avditorija SND v korist šolskega sklada. Po predstavi nastopi tudi Miklavž, ki smo ga že obvestili in povabili, da pride iz daljne Alaske v Cleveland v SND, da obdaruje pridne učenice, pa tudi druge, če boste kaj pridni in če bo kaj naslovljenega na vas.

Vstopnice za "Jurčka," ki stanejo samo 25c, so v predprodaji pri vseh zastopnikih društev Prosvetnega kluba SND, pri učencih in drugih šoli naklonjenih strankah. Sežite po vstopnicah sedaj, kajti čaka vas prijetno presenečenje za malo vsoto denarja.

Vem, da ste malo radovedni, kakšen bo naš "Jurček," zato vam hočem na kratko povedati o pravljici, ki se je zgodila v pravičnem času nekje v lepi Sloveniji.

Nekje na Gorenjskem, morda tudi na Dolenjskem in Notranjskem stoji borna koča, v kateri biva, poleg očeta in matere, tri-najstletni sinko Jurček. Oče je brezposeln delavec, išče dela vsepovsod, pa nikjer ne more najti uposlitve in zaslužka. Trojica dobesedno strada. Mati se ubija s tkanjem platna, katerega od časa do časa proda ali zamenja tam preko hriba pri premožnih kmetih za moko in druga živila.

K tej revni družini nekega dne priromajo trije popotni muzikantje—Trobenta, Piščalka in Meh. Slednji je nem. Tudi ti so reveži in se preživljajo s tem, da kmetom godejo, za kar dobijo košček kruha ali pa, če so izredno srečni, kosilo.

Jurčkova mama je nekega lepega, poznega jesenskega jutra poslala Jurčka s platnom preko hriba k premožnim kmetom, da ga proda ali zamenja za moko in živila. Jurček je imel srečo in je kmalu vse platno zamenjal za moko, lepo, belo moko.

Naš Jurček je drugače zelo pridni in dober dečko, le to napaka ima, da kar stori, zmerom rad narobe napravi. Tako je bilo tudi tokrat. Moko, ki jo je dobil od kmetov v zameno za platno, je, mesto da bi jo dal v vrečo, stresel naravnost v prazen koš. Pomislite, v plateni koš! Ko se je vračal preko hriba domov, mu je spotoma naglej veter izpihal vso moko iz koša, ne da bi Jurček to opazil. Vrnil se je vesel domov z mislijo, da prinaša poln koš moke.

Doma so bili medtem že pristavili vodo na ognjišče v velikem loncu, da bodo kuhali žganje. Jurček odloži koš in se pohvali, da je prinesel dovolj moke. Ko hoče mamica zajeti moko v košu, opazi, da je prazen. Vsi se hudujejo na Jurčka, ko je bil tako nespameten in ni dal moke v vrečo. Vsi so zelo lačni. Muzikantje povabijo Jurčka seboj, ko odhajajo, češ, da bo na grebenu prikladal Vetrta in od njega zahteval, da mu vrne moko, ki jo je razpihal iz koša. Jurček nič slabega misleč nasede in odide z muzikanti na hrib, da bo Vetrta klical. Jurček misli, da se Veter lahko prikladi. Muzikantje pa se le norčujejo iz Jurčka in se pri tem imenito zabavajo. Dali so Jurčku navodila, kako mora Vetrta klicati, da ga prikladi. Kar muzikantje niso pričakovali, se je zgodilo.

Ko so dospeli na vrh hriba, je Jurček pričel klicati Vetrta na vse strani. Muzikantje so se muzali, ker so ga tako uspešno potegnili. Nekaj časa ni bilo nikjer nič videti. Nenadoma pa prilomastil iz gozda žival, katero je Jurček smatral za medveda. Vsi se vržejo na tla in se delajo mrtve, češ, da medved mrtvecev ne mara žreti.

Preden se naši popotniki razidejo na križpotju, Jurček ponovno prav mlo klade Vetrta. In glejte, ta končno v osebi človeka res pride. Ob oku mu visi gajbica s petelinčkom, v žepih

ma pa še vesplošno drugih čarobnih predmetov. Jurček pobara Vetrta za moko, ki mu jo je razpihal. Veter pojasni, da zna le raznašati, ne pa skupaj spravljati. Za storjeno krivico in odškodnino podari Veter Jurčku gajbico s petelinčkom, zvonček in palico, z navodilom, kako vse to rabiti. Muzikantje se sila boje Vetrta in se skrivajo drug za drugega, Jurček pa hrabro sprejema navodila od Vetrta.

Ko Veter odide, se vsi skupaj odpravijo v gostilno Na vrhu, kjer brž preizkusijo moč čarobnih predmetov, ki vse uboga in se sijajno obnese. Po obitnem, čarobno dostavljenem okrepčilu, se spravijo vsi spat. Kmalu potem, ko vsi trdno spijo in smrčijo, požrešni krčmar s pomočjo hlapca Petra ukrade Jurčku vse čarobne predmete in jih nadomesti z drugimi, sličnimi, brez vrednosti.

Medtem so pa imeli sestanek: Veter, Snežak in Nevihta, ki so celo noč divje plesali po gorah in po dole ter natrosili na zemljo debelo odejo snega.

Naslednje jutro, ko se baš naš popotnik poseljavljajo pri krčmarju in odpravljajo na pot na Jurčkov dom, vstopita nenadoma oče in mati Jurčka. Povsta, da sta celo noč iskala Jurčka po vaseh, v skrbah, da se mu ni kaj zgodilo. Jurček ves srecen hiti pripovedovati, kaj je dobil od Vetrta v dar. Da dokaže svoje trditve, pobara petelinčka za cekinček, toda—o smola! Petelinček več ne uboga. Poskuša ostale predmete. Vse zaman. Čarobne besede ne zaležejo nič pri teh predmetih. Vsi so presenečeni, toda kmalu uganemo, da jih je krčmar ukanil, ki je bil prej sladak kot med, pozneje pa surov. Ker ne morejo dobiti od krčmarja zlepa ukradenih predmetov nazaj, Jurček ponovno pokliče Vetrta na pomoč in ko ta pride, pokliče tri divje moke, ki kaj kmalu pripravijo krčmarja, da vrne ukradene predmete. Ob zaključku se vsi velika pojedina s plesom, katere se udeležijo vse osebe.

To je kratak opis igre, ki je izredno zabavna za mlade in stare, pa tudi poučna. Zato si je takoj preskrbite vstopnice in se pridružite "Jurčku" dne 20. decembra, ne bo vam žal!

Erazem Gorše, tajnik
Prosvetnega kluba SND.

Poročilo in priporočilo

Sharon, Pa. — Ko sem se vrnil s kratkega potovanja po Penni, kjer me "ze vsak otrok pozna," me je čakal kup pisem. Med temi tudi več čestitk od znanih in nepoznatih čitateljev priljubljenega dnevnika Prosvete iz raznih držav. Najbolj sem bil vesel pisma dolgoletnega naročnika A. G., ki je poslal celoletno naročnino. On še ni pozablil Hooverjeve krize, ko sem mu pomagal, da mu ni bil list ustavljen. Na stotine naročnikov sem takrat ohranil listu na svojo odgovornost in večkrat prispeval iz svojega žepa, in vsi so mi polagoma vrnil, zakar se jim iskreno zahvaljujem. In vsi ti so še danes zvesti naročniki. Ukanila me je samo ena naročnica za vsoto \$3.60, pa ni imela sreče, kajti izgubila je varstvo dobre matere Slovenske narodne podporne jednote in njen dnevnik Prosveto. Pripomnim naj, da ni ukanila samo mene, ampak več drugih rojakov. Neka 87-letna žena ji je posodila sto dolarjev, pa je vse zgubila. Rvna starka je plakala, ko mi je to pripovedovala.

Vsi naročniki, katerim sem šel v krizi na roko, so mi še danes hvaležni. Tako bi morali vsi drugi drugemu pomagati v potrebi in stiski. Nihče ne ve, kdaj in kje ga zadene nesreča. Zadnje pomlad je težka nesreča zadela mnogo rojakov, ko jim je velika poveljena uničila imetje. Naše podporne organizacije so takoj priskočile na pomoč, prva med njimi seveda naša SNPJ, ki se je pri tem najbolj odlikovala. S tem je pokazala, da se zaveda svoje misije. SNPJ je bila in je v vseh takih in drugih slučajih vedno prva. Pa

se še dobe ljudje, ki pravijo, da ni katoliška. Mi nismo pristopili v naše podporne organizacije radi vere, pač pa zaradi pomoči in podpore. Večkrat sem že omenil, da se dobro razumem tudi s katoliki, kajti pravi katoliki se ne vmešavajo v privatne zadeve posameznika, naj verjame kar hoče. Vtkajo se le fanatiki, napeteži in hinavci ter razdirači, ki radi sejejo prepir.

Na potovanju me je nekdo vprašal, kaj mislim o pittsburskem župniku Kobeju. Na to odgovarjam, da nimam povoda kritizirati ga, ker on se ne vtiča v naše zadeve, jaz pa ne v njegove. Sploh se ne vtkam v zadeve nobenega katoliškega duhovnika; dokler on pusti mene v miru, pustim tudi jaz njegovo. Tako je pravilno.

Na "čiken dej" so povsod obirali puranje, kokošjo in drugo perutninsko pečenko, jaz sem pa nabiral stare in nove naročnike. Posrečilo se mi je pridobiti pravega katoliškega moža in upam, da ostane zvest naročnik dnevnika Prosvete. On in njegova žena sta splošno priljubljena in spoštovana. Ako bi bili vsi taki kakor sta J. K., bi vladal lep mir med nami.

Vsem, ki so mi pisali in čestitali k mojemu delu, se iskreno zahvaljujem, ne da bi omenjal posameznik imen. Iskrena zahvala za prijazna priznanja!

Glede sobotne Prosvete sporočam sledeče. Se vedno potrebujemo en tisoč novih naročnikov, morda nekaj manj. Moramo biti zelo previdni in aktivni, da tudi obdržimo kar imamo. Če dobimo več novih, je važno in potrebno, da obdržimo tudi stare naročnike, drugače ne moremo število naprej. To je vsemu zastopniku najbolj znano. Splošna želja čitateljev Prosvete je, da bi kmalu pričela izhajati sobotna številka Prosvete. To bi seveda pomenilo večje izdatke. Obenem pa se vsi delavci danes borijo za skrajšanje delovnika na 30 ur, to je 5 dni dela po 6 ur na dan. Ali naj prisilimo naše uradnike, da bi pri tem sskabali? Ne! SNPJ in njene ustanove so bile vedno prve za napredek in delavske pravice. Vselej je Prosveta vodila boj za skrajšanje delovnika, za unijo, višje mezd in boljše delovne razmere ter proti škakanam in špijonaži. Sploh proti vsemu zlu in priganjstvu pri delu. Ako bodo drugi dobili 30-urni delovnik, moramo poskrbeti tudi mi, da bo osebe v gl. uradu SNPJ dobile svoje pravice na isti podlagi. V tem oziru ne bi sploh smeli čakati na druge, ampak bi morali tudi pri tem, kakor v več drugih stvareh, pokazati, da se zavedamo potrebe, da se uvede splošni 30-urni delovnik.

To se lahko zgodi. Obenem pa naj vodstvo upošteva moj predlog, da se mladini da v dnevnik stran ali dve angleškega gradiva. List se bi torej za dve strani povečal, povečali se bi seveda tudi izdatki, list pa se ne bil smel podražiti, ker ima že dovolj visoko ceno. Vodstvo naj bi vzelo iz tega ali onega sklada, ako zakon dovoljuje, za prvo pomoč listu, ker bi nastali večji izdatki. Sredna številka je polna angleških dopisov, pa bi tudi v dnevniku zlahka napolnili dve strani. Na ta način bi se mladina začela zanimati za dnevnik. Enajsta konvencija SNPJ bo prisiljena nekaj razmišljati o tem mojem predlogu ali ideji. Mi se staramo in odšli bomo eden za drugim. Če bo v dnevniku, par strani angleškega gradiva, bo s tem ustrezno mladini in list se bo razširil ter še dolgo ohranil, ker je vreden, da se ohrani. Mladina se je začela zanimati za naše podporne organizacije in zanimala se bo tudi za naš dnevnik. Vsed tega že sedaj priporočam delegatom enajste konvencije, da bi o tej stvari resno razmišljali. To sem napisal na željo naših čitateljev.

Zadnjič sem poročal, da ima dnevnik največ naročnikov v Penni. Njihove mnenje je povedano zgoraj, vsaj večine. Drugo moje priporočilo gl. uradnikom in konvenciji je, da bi bolniško podpora nekoliko podaljšali, kajti po sedanjih pravilih so zelo prizadeti posebno člani, ki se niso dobili nobene podpore ali pa malo. Pri tem so pri-

zadeti v največji ali bolezn. Ako se to spremeni, bi pomagalo pri agitaciji za nove člane. Simulacija je prenehala, odkar je inženir Hoover odšel v pokoj in Landon šel gobe nabirat. Sedaj tudi mene ne napadajo roparji, pod Hooverovo administracijo pa bi me ubili tudi za hleb kruha, ako se jim bi zoperstavil.

Društvom se sedaj priporočam, da izberejo dobre delegate za konvencijo, ki bodo upoštevali želje večine članstva. Le složno in konstruktivno delo bo nudilo vsemu članstvu koristi, jednoli pa še boljše bodočnost, da bo rasla in se pojačala na članstvu in premoženju. Potem bo tudi njeno glasilo še večje, njen dnevnik pa tudi bolj razširjen in povečan. H koncu želim vesele praznike in srečno novo leto vsem skupaj!

Anton Zidanek,
zastopnik Prosvete.

Onisi, ki jih glava boli:

Akron, O. — Ne morem drugače kot da odgovorim tistim, ki jih tako glava boli valed onih katolikov, ki so člani SNPJ. In "bodo zato pogubljeni". Oni se grdo motijo, kajti SNPJ prevzame vso tako odgovornost nase, tako tudi vse grehe. Kadar član pristopi v SNPJ, mu jednota garantira popolno osebnostno svobodo. Lahko gre k maši manj vsak dan in k spovedi tudi, če ga veseli, kadar pa umrje, se lahko da po katoliško pokopati, ali pa civilno, kakor hoče. V take stvari se jednota ne vtiče in ni nobenega greha. Zakaj si potem nekateri župniki belijo glave in zavajajo ljudi s takimi strašili!

Cim bolj bodo bobnali in vpliili proti SNPJ, tem več katolikov bodo zgubili. Nekateri ljudje si predstavljajo, da smo mi slovenski delavci tako zabiti, da bi verjeli njihovim zavajanjem. Prikazati nas hočejo, ker smo člani SNPJ, da smo vsi socialisti ali komunisti. SNPJ je delavska podpora organizacija, ne kapitalistična in ne katoliška. Kaj pa oni katoliki, ki so zavarovani pri židovskih organizacijah? Saj ste pred volitvami s kapitalisti vred vpliili, da je Roosevelt komunist, toda vaši katoliki vas niso poslušali, temveč so vam obrnili hrbet.

Zalostno pa resnično, da se katoliški duhovni povsod vtičejo, kjer jih ni treba, povsod drežajo in vselej so na strani reakcije. Če bi stali za pravice delavcev, bi bila seveda drugačna pesem. Toda cerkev je bila vedno in bo na strani kapitalistov, na strani zatiralcev delovnega ljudstva. Oni nasprotujejo vsemu, kar ne trobi v njihov katoliški rog. Cerkev je prijateljela fašizma, tako tudi njeni duhovni, toda ne vsi, nekateri so pošteni. Apellram na rojake, kateri še niso pri SNPJ, da postanejo njeni člani, ker je najboljša delavska podpora organizacija.

Martin Klarič, (170).

Naznanilo in zahvala

La Salle, Ill. — V nedeljo 22. nov. je na tukašnjem odru SND pevski zbor Prešern iz Chicaga priredil koncert z imenom "Prodan ded" v korist društva Edinost z dobrim uspehom in ob veliki udeležbi. Zahvala gre Prešernu in vsem udeležencem, ki so prišli na koncert in pomagali k uspehu, obenem pa se še posebno zahvaljujem gosposidinskemu klubu za odlično kosilo in priglasitev. Iskrena hvala vsem skupaj za karizmatično pomoč. Naprej po tej poti, kajti le v slogi je moč!

Obenem naznanjam, da glavna seja Slovenskega doma se bo vršila v nedeljo 20. dec. v spodnjih prostorih SND. Na dnevnem redu bo več važnih zadev in delničarji se prostijo, da se vsi udeležijo.

Za odbor društva Edinost:
Frank Struna, tajnik.

Domače vesti

Sharon, Pa. — Pred kratkem je nesreča zadela dva tukašnja rojaka, člana društva št. 202 SNPJ. Dne 16. nov. je avto na cesti podrl Johna Rozmanica, kmalu potem pa se je v tovarni pobil na nogi Nick Matek, ki se nahaja v bolnišnici. Zadnje dni se je skupina slovenskih lovcev podala na lov na srne v hribe profi Emporiji. Obilo sreče!

Poročevalec.

Drago praznoverje

V Zedinjenih državah se začne v kratkem praznoverje. Z ga sterji in izsiljevalci je posebna policija očunala do majhnih ostankov v zadnjih letih, praznoverje pa je v tem času samo napredovalo. Po neki cenitvi strokovnjakov poročajo Američani letno najmanj 125 milijonov dolarjev za razne preroke, vedeževalce, velike in majhne čarovnike, za stare, ki prerokujejo iz kavne gošče, kart in rih listov.

Ta čas zbiražo v Washingtonu podatke o segu praznoverja, o krajih, kjer je naj razširjeno in kjer bi bilo potentkam najbi začet z energičnimi ukrepi proti njemu.

V Dayfieldu v Coloradu je mlad farma streff nekega Indijanca, češ da je ta zastre njegovo avakino in jo umoril s tem, da je nil vanjo. V New Jerseyju so obsodili ženski, ker so trdile, da je neka šesta žen obdarjena s čarovnišnimi močmi in da se je sobna spremetiti celo v žival. A še potem so jih odvedli v ječo, so bile sveto prepričane da je njih trditve pravilna in da gre tudi sodba na rovaš čarovnih sil šeste ženske.

Na vzhodu St. Louisa, v zamorski četrti aretirali nekega črnca, ki je za določene prodajal svoje čarovne pripomočke vsem, k se zanje zanimali, in teh revežev je bilo do. Tako je prodajal kosti črnih mačk po 10 larjev, kosi kačjih koz, ki so ženskam zajceno "dajali moč nad moškimi", so delali dolarjev, a za 15 dolarjev je prekanjenec d manj prekanjenim glavam ponujal prašek je baje prav sigurno privedel vsakogar na ki je bil komu ušel. Po 5 dolarjev so bila ca, ki so imela moč, da so pregnala vsak sovražnika. Menda je šlo za stara jajca, v primeru potrebe pregnala še koga drug ne samo sovražnikov, če bi se — razbila.

Oblasti so sedaj sklenile, da bodo v pr vrsti prepovedale trgovino s takšnimi nimi pripomočki. Toda to bo šele prvi u proti praznoverju, ki stane Ameriko ogromne vsote.

Podobnost med dvojčki

Skrivnostne analogije, ki jih tako pogosto opazamo v življenju dvojčkov, so že davno nimalo znanost.

V Manchesteru živita dva 4letna dvoj Thomas in William Stockey, o katerih smno govore. Thomas se je bil s sekro škodoval na levem očesu in so ga spravili bolnišnico. Kratko po tej nezgodi se je p zalezal ob levem očesu njegovega brata Willi vnetje, ki je zahtevalo isto tako zdravniške moči. Starši obeh dvojčkov pripovedujejo, d podobni pojavi pri obeh bratcih nekaj poga ga. Tako je eden izmed dečkov nekega tožil, da ga boli uho, in ni trajalo dolgo, d prišel tudi drugi, ki se je igral na cesti z gimji otroki, domov in začel tožiti o podob bolečinah v ušesu.

Od obeh šestletnih dvojčic, ki živita v tinghamshireu, so morali eno, Margaret, st viti v bolnišnico, da bi jo operirali. Skoraj istem času je zbolela še druga sestra Mary zahtevala, naj jo povedejo k prvi. Ker zdravstveno stanje Margaret, ki je kazala liko hrepenenje po sestri, ni izboljšalo, zdravniški sklenili, da bodo spravili tudi bo Mary v bolnišnico. Tako so storili in že nek ko dni pozneje so lahko dvojčici spravili oz vljeni domov.

Ako si majhna...

1. Ne nosi lisice okrog ram, ker boš z njo deti še manjša!
2. Ne nosi visokih peta, tudi nizkih ne: lepše so polizike.
3. Ne nosi širokih pasov, ker so le za visoke postavne!
4. Ne nosi pretirano širokih in visokih klov kov!
5. Ne kupi si krznene plašča, ker boš v njem krogli podobna.
6. Ne nosi tako kockaste bluze, da je vzor videti večji od tebe!
7. Ne nosi ogromnih korak, dolgih uhan in širokih zapetnic, sicer boš videti ko uk njena!
8. Ne nosi dolgodlakega košatega krzna ne velike priteške!
9. Pazi, da se preveč ne odebeliš! Majhna ženska je ljubka, debela in majhna okorna.
10. Ne ženi si svoje majhnosti preveč k sre Glej v njej prednost, ne pa napako! Saška.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 4. decembra 1916.)

Domače vesti. V West Newtonu, Pa. kompanijski stražnik ustrelil 23-letnega Slovca Franka Bučarja, doma iz Prežganja ob Litiji. Ubij je izviral iz spora s sosedom kom uličnega voza.

Delavske vesti. Delavci v pralnicah v New Yorku so zmugali po trinajst tednov trajajo stavki.

Svetovna vojna. Bitka za Bukaresto je izgubljena za Rumunce. Nemške in avstrijske čete so že okupirale 15,000 avstrijskih mil R munijs. Ruska ofenziva v Karpatih je brez uspeha. Nemci torpedirali italijanski par brez uspeha. Nemci torpedirali italijanski par, na katerem je bilo tudi 25 Američanov. Anquithova vlada na Angleskem je padla.

Cankar jim zaveže jezike

Ko so zadnji teden v Clevelandu počenjali tisto komedijo s Cankarjem—katera se jim pa ni docela posrečila, ker jih je "Bog tepel z burjo in snegom" menda zato, ker jih ljubi!—je jugoslovanski izseljenski komisar Slavov Trošt, ki je bil navzoč pri komediji, rekel na podlagi poročila v Ameriški Domovini z dne 27. nov., da je Cankar "na predvečer svoje smrti zapisal: Domovina! Mati! Bog!"

To je torej bila Cankarjeva "credo," njegov princip in nazor, po trditvah naših klerikalcev, ampak po gornji izjavi Trošta je Cankar izpovedal ta princip šele na predvečer svoje smrti—ko je bil telesno in miselno že zlomljen!

Mi smo vedno trdili—in bomo trdili do konca naših dni—da so naši klerikalci veliki hinavci, ker si prisvajajo Ivana Cankarja, kajti Cankar ni bil niti malo njihov, dokler je lahko samostojno pisal; baš nasprotno: bil je njihov odločen nasprotnik. Res je, priznavajo, da je bil nasproten klerikalizmu, toda veri ni nasprotnoval. Jasno je, da Cankarja ne pozna, ga sploh ni čital, kdor to trdi.

Fakt je, da je bil Ivan Cankar agnostik, svobodomislec in materialistični socialist, dokler je bil zdrav in nezmoljen, to je vsa leta do svetovne vojne. In baš v teh letih (1899-1914) je Cankar napisal svoja glavna in najboljša dela, svoje največje umetnine. Po izbruhu vojne so pa Cankarja zaprli najprvo na ljubljanskem Gradu in kasneje v Judenburgu; ta zapor in druge persekucije, tako s strani oblasti kakor s strani njegovih sorodnikov, so pa Cankarja dokrajala strle, da ni bil več ono, kar je bil prej. V tem zlomljenem stanju je še živel dve ali tri leta in potem se je zgrudil.

Mi ne potrebujemo nobenih klerikalnih prič, ne potrebujemo nikogar, ki je mojster v zavajanju besed in dejstev. Ivan Cankar, ki ga mi poznamo, pisatelj Cankar še živi med nami v svojih delih. Njegova dela—njegovi spisi so naša edina priča, ki jasno in brez zavijanj govori, kaj je bil Cankar.

Pred nekaj tedni smo zapisali v Prosveti, da bi nameravala clevelandska revija, ki bo posvečena spominu na Cankarja, najbolje bicala klerikalne hinavce, če bi v vsaki svoji številki ponatisnila odlomke Cankarjevih najboljših del. Cankar sam jim naj pove, kar jim gre! Cankar sam naj jih bica!

Srboriti pater Bernard Ambrožič je potem te naše besede zavil, češ, mi jih bomo bicali in to že delamo. Če hočemo, da jih Cankar bica—nimamo mi kaj dodati. Njegovo bičanje zadostuje—kakor je zadostovalo pred tridesetimi leti, ko so se klerikalni gospodje v Ljubljani penili srda in zmerjali Cankarja z hihlistom, anarhistom in sramotilec krščanstva!

Da, Cankar sam jim zaveže jezike. To se pravi: zaveže jih onim, ki imajo še kaj čuta za sramoto. Kajti sram jih bo, da danes malikujejo Cankarju—katerega so si prisvojili šele ob smrti in po smrti, dočim morajo na svojo žalost in sramoto priznati, da njegova dela, ki jih je izviril, dokler je bil zdrav in normalen, so v njihovih očeh protikrščanska.

In ta Cankar je naš! Ta živi, socialistični in svobodomiseln Cankar je naš!

Drugega Cankarja pa ni! Tistega "spokorenega in krščanskega" Ivana Cankarja ni nikdar bilo—to je bil nekdo drugi.

In ta naš Cankar vam zaveže jezike! To bomo poskrbeli.

Fašistični pakt

Nemčija, Italija in Japonska so sklenile pakt. Ta pakt so krstale za "protiboljševski zvez." To ime je lim za kaline—one mehke ljudi, ki se tresejo pred boljševizmom. V resnici je pa to pakt za nova imperialistična osvajačja in medsebojno priznavanje priropanih teritorijev. Japonska se pripravlja na nov rop ozemlja na Kitajskem in rada bi iztrgala primorsko Sibirijo sovjetom; Nemčija bi rada uralpala sovjetom Ukrajino in dobila kolonije v Aziji na račun Holandije in drugih; Italija ima poročlj apetit za Krim na jugu Rusije, nove kolonije v Afriki in Dalmacijo ter Slovenijo.

Ves ta rop se ima izvršiti s križarsko vojno, ki ima rešiti svet strašnega boljševizma—če bo šlo, če bo kdo verjel in če bodo demokratične države spale in snivale sen pravičnega.

Vesti iz Jugoslavije

(Ciljna poročila iz Jugoslavije.)

KAKO ZANEMARJENO JE LJUBLJANSKO POKOPALISČE

Grobovi znamenitih slovenskih mož opani in poškodovani. Nihče se ne briga zanje, najmanj lastniki pokopališča. Na tem prostoru se bo sezidalo novo poslopje lemenata, ki naj zanj naberejo milijone seveda ameriški rojaki.

Dve pokopališči ima Ljubljana. Staro pokopališče pri sv. Kristofu blizu glavnega kolodvoza ob Dunajski cesti in novo pokopališče pri sv. Križu na Ljubljanskem polju, prav na robu mesta. Staro pokopališče je za staro, majhno Ljubljano zadostovalo, ko pa je mesto prerazlo pokopališče in se razširilo ob Dunajski cesti na obeh straneh proti Stožicam, se staro pokopališče ni moglo več širiti. Bilo je polno in hkrati se je znanilo pravnar v sredini mesta, obdano od velikega predmestja. Zaradi tega so pokopavanje mrlivcev pri sv. Kristofu opustili ter uredili novo pokopališče na Ljubljanskem polju. Tega je že precej dolgo vprašanje odstranitve starega pokopališča je postalo aktualno šele zadnji dve leti, ko se pokopališče pri sv. Kristofu spreminja v najbolj zanemarljivo gmažino.

Na starem pokopališču je pokopanih mnogo slovenskih znamenitih mož. Naj naštejemo te glavne: pisatelj in pesnik in kritik France Levstik, pisatelj Josip Jurčič, pesnik Aškerc, pesnik Vodnik, jezikoslovec Kopitar, veliki Prešernov prijatelj in vodnik Čop, dalje "oče slovenskega naroda", Bleiweis, brata Cimpermana, iznajditelj ladijskega vijaka Ressel in drugi. To so torej ljudje, ki so položili temelje in ustvarjali našo kulturo, našo kritiko, vodili našo politiko itd. To so grobovi, na katere pohite tujci, ki se zanimajo za naše narodno in kulturno življenje, to so grobovi najboljših Slovencev.

Ko so pred nekaj leti sklenili, da se to pokopališče popolnoma opusti in zgradi, je arhitekt Plečnik napravil načrt, da bi se na parceli tega pokopališča postavil nekakšen slovenski Pantheon, nekakšen Hram slave in tam naj bi se vzdicali nagrobni kamni slavnih slovenskih mož, ki so položili na tem pokopališču oči. Na grobovi prenesli v Hram in tu uredili grobnice. Kar je drugih grobov, naj ukrenejo sodniki pokopnih po svojem preudarku in jim: lahko prenesejo grobove na novo pokopališče, lahko pa tudi prepeljejo samo kamen ali pa store z njim, kar bo bolje. Glede grobov znamenitih slovenskih mož pa je magistrat sprejel sklep, da se jih zaščiti.

Na dan se je začelo razdeljevanje, da je staro pokopališče zdaj podobno najbolj zanemarljivi gmažini in da si mora ustvariti vsak tujec čudno podobo o nas, da so take stvari pri nas mogoče.

Kar je bogatih družin, ki so imele svoje grobnice na starem pokopališču, so grobnice izpraznili in prepeljali krste na novo pokopališče. Tak izkop in prevoz je seveda precej drag: plačati je treba izkop, plačati je treba novo parcelo na novem pokopališču in nov pogreb s prevozom. Drugi, ki teh stroškov ne zmorejo, so grobove svojih sorodnikov pustili, nagrobnike pa prodali ali pa darovali novi cerkvi pri sv. Kristofu oz. fajmoštru Kazimirju Zakrajšku, ki ga v Ameriki pač poznate. Cerkev je nekaj teh nagrobnikov vzdala v novo cerkveno poslopje, druge pa lepo numerirala in jih počasi lepo prodaja kamnosekom.

Grobnice so bile zidane ob pokopališčnem obzidju. Ko so grobnice izpraznili, se je začel zid rušiti in podirati, izpraznjene grobnice se sesedajo in odpirajo se grobnice, v katerih so še krste. Namesto grobnice leže razvaline, med njimi velike jame izpraznjenih grobnic ali razbite polne grobnice s kostmi in ostanke krst. Tako je, kakor da so prišli divji narodi in opustošili pokopališče, kakor so včasih divji odpirali sarkofage in jih iz-

ropali. Tudi ograje ni več, vsakdo lahko pride z vozom na pokopališče ponoči in naloži in odpelje kolikor le more: drugega kamna ali kipov s posameznih grobov. In to se tudi dogaja: nagrobni kamni ali okraski z grobov izginjajo. Slovenski katoliški narod nima pomisleka niti pred grobovi, tudi na pokopališču gre krast in pušča.

Pred tem barbarstvom niso zavarovani niti grobovi znamenitih slovenskih mož. Mestni magistrat je sicer te grobove zaščiti, toda zaščita obstoji v tem, da se je sestavila listina glede tega. Toda zavarovani grobovi niso. Sprva so menda pošiljali tja vsako noč stražnika, da je varoval pokopališče, potem so se to opustili. In zdaj so tudi ti grobovi "zaščiteni" tako, da so deloma okradeni, poškodovani ali pa jim grozi razpad.

Pri sv. Kristofu je posebna "Pisateljska grobnica", v kateri so pokopani: pesnik Gestrin, pesnik Aškerc, pesnik Resman, pisatelj, pesnik in kritik Levstik, brata Rača, profesor in zgodovinar Simon Rutar, pisatelj Andrejčkov Jože in časniki Zelenikar. Grobnico je menda sezidalo Društvo slovenskih pisateljev, o katerem pa ni znano, ali še eksistira. Vsaj slišati ni o njem ničesar. Ker so bližnje grobnice izpraznjene, grozi pisateljski grobnici, da se zruši, ker se zemlja naokrog seseda. Tudi napisane plošče na grobnici so poškodovane. Dalje so pokopani na tem pokopališču prvi slovenski dramatik Linhart, učenjak Čop, pesnik Valentin Vodnik, češki veliki Slovan Koritko, skladatelj Rihar, pisatelj Josip Jurčič, "oče slovenskega naroda" Bleiweis, jezikoslovec Jernej Kopitar, dva brata Cimpermana, profesor Kersnik, češki iznajditelj ladijskega vijaka Ressel, slikar Matevž Langus in drugi. Groba pesnika Vodnika in učenjaka Čopa sta okradena: z Vodnikovega groba je izginila kamenita vaza, ki je stala na lepem nagrobnem stebru. Zraven je nagrobni Prešernovemu prijatelju, učenemu jezikoslovcu, literarnemu zgodovinarju in estetu, Matiji Čopu. Nagrobni napis za ta spomenik je sestavil pesnik Prešeren. Ta napis bo kmalu ves izginil. Okrašen je bil nagrobnik s kamenito sovo, znamenjem učenosti. Tudi ta sova je izginila neznano kam. Glede Vodnikove vaze je znano vsaj to, da jo ima neki inženir "shranjeno" na svojem vrtu. Zanimivo je, da se ta inženir ne oglasi, čeprav so pisali listi že nekajkrat, da je ta Vodnikova vaza izginila.

Vsem tem grobovom grozi razpad. Prevoz vseh teh grobov bi stal mnogo. Nobenega društva ni, ki bi smatralo to za svojo dolžnost, kar pa je sorodnikov teh pokojnikov, so povečini ubožni in ne zmorejo stroškov izkopa, prevoza in ponovnega pogreba. Pokopališče pa je eden najbolj zvestih virov zaslužka za katoliško cerkev in zato se tu ponavadi ne da nič "zglihati". Tako je s temi grobovi. Mestna uprava jih je "zaščitila" in razpada. Eksistira pokopališka uprava, toda ta se briga le za sveže grobove, ki se plačajo. Ti grobovi na starem pokopališču

so bili plačani že zdavnaj, zato se zanje pač ne kaže brigati. Eksistira tudi spomeniški urad, ki mora bedeti nad vsemi spomeniški umetninami in znamenitostmi — in zanimati bi se moral tudi za te ogrožene grobove. Toda ne zmeni se zanje nihče.

In zdaj je slišati, da se bo na prostoru starega pokopališča sezidalo novo semeniško poslopje, nov lemenat. Misel na Hram slave se je opustila, ker pač ni denarja. Za lemenat pa upajo dobiti klerikali in cerkveni očaki dovolj denarja od vernih slovenskih ljudi, predvsem z one strani velike luže. Ze so menda izdelali in poslali v Ameriko velike listine in propagandne tiskovine, s katerimi dokazujejo potrebo tega poslopja in zagotavljajo vsem darovalcem povračilo na tem in onem svetu. Poslopje bo po sedanjih načrtih v obliki kroga oz. kolobarja sezidano in bi stalo več milijonov. Največ pri spevkov za novi lemenat pričakujejo seveda od slovenskih vernikov v Ameriki.

Parcela starega pokopališča je namreč last vseh ljubljanskih farovških uprav in bi torej je menat, dobil parcelo najbrže zastoj. Lemnat z vrhom naj bi bil obdan z zidom.

Kaj bo potem s temi grobovi? Lahko se zgodi, da bodo potem ta problem rešili tako, da bodo nagrobne te slovenskih mož vzdali v ta zid okrog lemenata? S tem bi bili sicer nagrobni ohranjeni in v zidu okrog lemenata bi brali imena Aškerc, Jurčič, Levstika... imena, ki nimajo z lemenatom in miselnostjo, ki izhaja iz tega vada, prav nobenega opravka in zveze. Grobovi pa bi bili pozabljeni in neznani.

Tako je z ljubljanskim starim pokopališčem in z "zaščitenimi" grobovi slovenskih mož, za katere se nihče ne briga. To pokopališče je zanemarljivo ko najbolj zapuščen gmažina, med ruševinami stoji osamljen, pozabljen in poškodovani grobovi, kjer leže ostanke mož, ki so ustvarjali slovensko kulturo.

Vlomilec v spopadu z orožniki ubit

V Totovcu pri Čakovcu je živel 28 letni kmet Stefan Bednjač, ki je bil hkrati poglavar tatinske družine, ki je vlamljala in kradla po vsej Sloveniji. Ta družba tatov je prišla pred tremi tedni v Celje na tamošnji semenj ter kradla sejmarje in kupovalce. Policija je tri tatove aretirala, poglavar Stefan Bednjač in Verona Kolarkova pa sta ušla. Policija je izdala za njima tiralo, toda oba sta se spretno skrivala do 15. novembra. Ta dan je prišel Bednjač v neko gostilno v Totovcu, o čemer so bili obveščeni orožniki. Orožniška patrula je prišla v gostilno, toda Bednjač je trdil, da se piše Mozes, ne pa Bednjač, tatinski poglavar da je ves drugačen. Toda orožniki so ga pozvali s seboj. Pred gostilno pa se je Bednjač nenadoma uprl, napadel enega od orožnikov in mu pregrizel prst, snel drugemu puško z ramen ter nameril z njo na drugega orožnika, tisti hip pa je tretji orožnik, sunil z bajonetom Bednjača v prsi. Tatinski poglavar se je zgrudil na tla in kmalu izkvarvel. Orožniki so izsledili tudi pobeglo Verono Kolarkovo in jo izročili sodišču.

V Celju vodi sodišče preiskavo proti tej skupini, ki je kradla in vlamljala na debelo, zagrešila pa tudi več nasilstev.

Hearst kapituliral pred časnikarji

Unija zmaguje tudi pri drugih listih

New York. — Časnikarska unija American Newspaper Guild se je zadnje čase razvila v krepkega mladnika, ki žanje zmago za zmago. Med slednjimi je največja popolna kapitulacija W. R. Hearsta v stavki časnikarjev pri Post-Intelligencerju v Seattleu, Wash., kjer je list počival od 13. avgusta.

List je zopet pričel izhajati prošli ponedeljek. Uprava je priznala časnikarsko unijo, dala zvišanje plač od \$2.50 do \$10 na teden in 40-urni tednik, ki stopi v veljavo s 1. marcem. Minimalna plača za časnikarje, fotografe in druge z manj ko tri leta izkušenj je \$25 na teden, za več ko tri leta izkušenj \$40. Vsa, ki dela manj ko šest mesecev pri listu, dobi teden plačanih počitnic na leto, drugi pa dva teden.

Uprava je kapitulirala, ko je spoznala, da ne bo mogla demoralizirati tiskarjev, ki so bili v simpatični stavki in mnogo irtvovali, ker niso dobili nobene stavkovne podpore od svojih unij. Velik faktor je bil tudi Guild Daily, katerega so izdajali stavkarji in je dosegel 25,000 izvodov cirkulacije. Namesto delavske fronte se je v resnici pričela podirati enotna fronta vseh delavcev in velikih oglaševalcev, ki so se zadnje dni stavke pričeli posluževati Guild Dailyja.

Hearst je očividno spreminil svojo taktiko napram časnikarski uniji. V dveh stavkah, v Milwaukeeju in zdaj v Seattleu, je bil pošteno tepen. Prošli teden sta v San Franciscu oba Hearstova lista, Chronicle in Examiner, sklenila kolektivno pogodbo s časnikarsko unijo. Obe pogodbi sta boljše kakor jih je unija še kdaj sklenila. Za časnikarje s šestletno izkušnjo je minimalna plača \$250 na mesec, za časnikarje z manj ko dveletno izkušnjo \$180 na mesec, dva tedna počitnice na leto za vse z nadestmesečno službo in en teden za ostale, 40-urni tednik in več drugih ugodnosti.

Pred to unijo sta kapitulirala tudi dva Hearstova dnevnika v New Yorku, New York Journal in American, ki sta podpisala kolektivno pogodbo. Pogajanje je v teku tudi pri Hearstovem Sun-Telegraphu v Pittsburghu. Pri newyorškem Daily Newsu, ki ima največjo cirkulacijo v deželi, pa je bila sklenjena nova pogodba, ki predstavlja večje pridobitve za časnikarje in visoke minimalne plače. V Camden, N. J., pa je bila sklenjena pogodba med unijo in upravo Courier-Posta.

Mezno gibanje je v teku tudi v več drugih mestih med časnikarji in izdajatelji. Med temi so listi v Bostonu, Brocktonu, Mass., Philadelphiji (Stearnsov list), Akronu, O. In drugod. V Peoriji, Ill., zna pri Journal-Transcriptu priti do stavke, ker je uprava odslavila fotografa Clifforda Clausa. Pri tem listu je skoraj prišlo do stavke pred nekaj meseci radi odslavitve dveh časnikarjev. Lastnik se je bil podal na pritisk tamkajšnjih unij.

Najzanimivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Hitler morda pošlje tri divizije redne nemške armade španskim fašistom

(Nadaljevanje s 1. strani.) poročal zbornici, da je civilna vojna zdaj "svetovna vojna v miniaturi." Caballero je silno žigosal Hitlerja, Mussolinija in portugalskega diktatorja, ki na debelo dumpajo bojni material in moštvo v Španijo in s tem vlečejo konflikt v neskončnost. Priznanje fašističnega "režima" po teh diktatorjih šele zdaj je največja hinavščina, je rekel Caballero, ker to bi bilo lahko storili že v zadnjem juliju.

Madrid, 3. dec. — Fašisti so sleherni dan bolj brezobzirni in desperatni, ko spoznavajo, da jim gre za nohte. Danes se ne ozirajo več na nobena človečanska pravila in bombardirajo bolnišnice, postaje Rdečega križa, šole z otroci in sploh vse z enako brutalnostjo. Zadnje dni so začeli metati ročne granate s strupenim plinom. Odkod so dobili te granate, iz Nemčije ali Italije, še ni znano. — Fašistični letalci so večerjaj ponovno terorizirali prebivalstvo Madrida z bombami pobili čez sto oseb; natančno število še ni znano. Pridobili pa niso nič — razen da so si nakopali oster protest angleške parlamentarne komisije, ki je bila spet priča njihovega vandalskega.

Ljudska misel nadaljuje svoje protinapade na vseh frontah in vlada poroča o novih uspehih na severni fronti v okoliših Burgoza in Ovieda ter na južni fronti v bližini Toleda in Talavera, kjer so vladni letalci uničili sedem sovražnih letal in razstrelili vlak z 32 vagoni, ki je bil pravkar pripeljal svež nemški bojni material iz Portugalske.

Velika stavka steklar-skih delavcev

(Nadaljevanje s 1. strani.) menta. Pozvali so reprezentante kompanije in unije na konferenco, da razpravljajo o končanju konflikta. McCabe, predsednik narodne unije, je sprejel povabilo, kompanija pa je naznanila, da se še ni odločila, ali bo poslala svoje zastopnike na konferenco ali ne.

Chrysler Motor Co. in General Motors Co. sta prizadeti zaradi stavke steklarskih delavcev v Ottawu in Pittsburghu. Poleg te je v teku stavka tudi pri Midland Steel Products korporaciji v Detroitu, ki izdeluje avtna ogrodja za Chryslerjevo korporacijo. Slednja je morala ustaviti obrat v več departementih, ker ni dobila ogrodij od Midland Co.

Homer Martin, predsednik unije združenih avtnih delavcev, je dejal, da bodo člani njegove organizacije začeli piketirati tovarno Midland Co. v Clevelandu. On sodi, da je okrog 72,000 delavcev v Detroitu izgubilo zaslužek zaradi stavke v detroitski tovarni Midland Steel Products Co. Po izjavi nekega drugega uradnika avtne unije je kompanija že sprejela zahtevo stavkarjev glede odprave akordnega dela v njenih tovarnah.

Unija plinskih delavcev sklenila premirje

Toledo, O. — Unija plinskih delavcev je pravkar sklenila štiritedseno premirje s kompanijo, da se olajša pogajanja glede sklenitve nove pogodbe, ki nadomesti staro, katere veljavnost poteče 1. januarja. Plinski delavci so izvajali kolektivno pogodbo in priznanje unije po dolgi, a uspešni stavki pred enim letom.

Kongres pisateljev v San Franciscu

San Francisco, Cal. — Kongres ameriških pisateljev iz zapadnih držav se je uspešno zaključil v tem mestu z ustanovitvijo permanentne organizacije. Zveze pisateljev iz zapadnih držav. Za predsednika je bil izvoljen delavski pisatelj Upton Sinclair. Eden izmed ciljev te organizacije je mobilizacija pisateljev proti reakciji in sodelovanje s kulturnimi in delavskimi organizacijami v gibanjih, ki zahtevajo enoten nastop.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904



Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

6637-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill.

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBOR:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP MODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....906 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1007 E. 109th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBOR:

MATH PETROVICH, predsednik.....953 E. 151st St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP.....231 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBOR:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH.....19611 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADSORNI ODBOR:

FRANK BAITZ, predsednik.....2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Ewelen, Minn.

POŠTNO-IZDAVNA GLAVNICA: glasila "Slovenska Narodna" in "Podporna Jednota".
VSA PISMA, ki so namenjena na gl. glasila, naj se pošljejo na predsedništvo.
VSA DENARNA pošiljstva in stvari, ki so tilojo gl. upravnega odbora in jednote volbo, naj se pošljejo na gl. tajništvo.
Vse denar, blago in druge stvari, naj se pošljejo na gl. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi s blagajniškim poslom, naj se pošljejo na blagajništvo.
VSE PRITOBE glede poslovanja v gl. upravni oddelki naj se pošljejo Franku Sajan, predsedniku nadzornega odbora.
VSE PRITOBE na gl. porotni odbor naj se pošljejo na Johna Gortcha, predsednika porotnega odbora.
VSE PRITOBE na drugi splošni, namenski, splošni, narodni in splošni volbi, kar je v zvezi s glasilom "Slovenska Narodna", naj se pošljejo na "PROSVETA", 6637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Executive Office should be addressed as follows: Communications for the executive president should be addressed to him. All communications of money and business concerning lodges and members other than club benefit should be addressed to secretary's office. Matters of club benefit should be addressed to the executive secretary. Financial matters under the jurisdiction of the Treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Sajan, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Gortch, chairman, Judicial Committee.

Pregled konvencije del. federacije

(Nadaljevanje s 1. strani.) ganizacija, toda soditi po tonu njegovega glasila Union News Service, ta osek ne bo daleč prišel, ker je konvencija faktično le še povečala prepad med Lewisovimi silami in eksakutivno, ki je na celi črti starogardistična.

Konvencija je prisilila veliko zadržanost tudi krojaški uniji Amalgamated Clothing Workers, ker je sklenila, naj organizirano delavstvo bojkotira njeno unijsko znamko, kar faktično pomeni po unijskih članih izdelano obleko. Ako bi se na primer unijaki vodje od Greena do zadnjega poslovnega agenta hoteli ravnati po tem sklepu, bi morali hoditi — nagi, ker ACW kontrolira 85% oblačilne industrije za moške obleke in 100% vse tovarne boljnih oblek.

Po tem zaključku federacija priznava le unijsko znamko konservativne united Garment Workers, ki kontrolira le 10% industrije za delovno obleko — plave hlače, arajce itd. Ta unija ima 40,000 članov, Amalgamated pa 150,000. Ko je pred par leti prišlo med obema organizacijama do pobotanja, je Amalgamated rabila unijske znamke UGW unije, za kar ji je na leto plačala okrog \$50,000. To kupčije je prenehala, ko je bila z drugimi unijami vred sponzorirana iz federacije.

Resolucijski odbor je šel tudi toliko daleč, da je v zvezi z "družinskimi sporom" vzel za tarčo židovske delavce in brenkal na strune antisemitizma. Pri etanju odsekovnega poročila je Matthew Woll z vzvišenim glasom bral levite, da je ADF židom "podala roko takrat, ko je bilo malo rok pripravljeno dati jim pozdrav"; da jih je "vodila in protektirala," in to celo tedaj, "ko so se nekateri vaši voditelji posluževali naših odrov, s katerih so oznanjali doktrine, ki so bile tuje našemu mišljenju in prepričanju." Svedoval je židovskim delavcem, "naj v svojih srcih in doma o tem premišlujejo."

Vsed tega je Wollov osek prijel Max Zaritsky, predsednik klobučarskih in slavnikaških delavcev, zakaj si je izbral židovske delavce in ne unijskih delavcev angleške, francoske nemške in drugih narodnosti. "Protestiram s slednjo mrvico mojega telesa proti injektiranju židovskega vprašanja ali katerikoli rasno ali nacionalno vprašanje v vrste ameriškega delavskega gibanja," je rekel Zaritsky. Wm. R. Trotter, delegat tipografske unije, pa je označil Wollovo poročilo za "Hitlerjev glas." Na zahtevo

Zaritskyja je bila ta sekcija končno črtana iz poročila. Konvencija — posebno Green — je mnogo gremela proti fašizmu, toda ni hotela dati besede predstavnic španskega delavstva Isabelli de Palenciji, da bi orisala njih heroični boj proti fašizmu. Karakteristično je, da je boljševalsko diktatoru v Sovjetski uniji postavila na isto stališče kakor fašistične diktature v Italiji, Nemčiji in drugod.

V bodoče bodo morale biti vse resolucije predložene 30 dni pred konvencijo. Federalne unije, od katerih federacija dobi skoraj polovico svojih dohodkov, ne bodo mogle predložiti svojih resolucij direktno konvenciji, marveč le eksakutivi federacije. Tudi resolucije državnih delavskih federacij bodo morale biti prej sprejete po državnih konvencijah.

Glede vprašanja amandiranja zvezne ustave so bile vse resolucije izročene eksakutivi "v študiranje" brez vsakih instrukcij. S tem se konvencija ni izrekla ne za ne proti amandiranju ustave. Vse je odvisno od starogardistične eksakutive.

Poljedelskim delavcem je konvencija obljubila pomoč, toda prošnjo za ustanovitev splošne unije poljedelskih delavcev je izročila eksakutivi "za študiranje." Edina definitivna akcija konvencije je bila odklonitev resolucije za formiranje delavske stranke. Po mnenju glasila Lewisovega odbora ta konvencija ni reprezentirala volje organiziranih delavcev, še manj pa aspiracij ameriških delavskih mas. Bila je le odsev konservativne unijske birokracije.

Ponovno štetje glasov v Minnesoti

St. Paul. — V kongresnem distriktu, kjer je kandidiral za kongresnika Howard Y. Williams in ostal v manjšini za 360 glasov, so pričeli s ponovnim štetjem. Farmarsko-delavska stranka upa, da bo s tem štetjem dobila še enega kongresnika. Williams je znan propagator splošne farmarsko-delavske stranke.

Delo in plače v državi Illinois

Chicago. — Državni delavski department poroča, da je bila zaposlenost v oktobru 83.6% od normalne (1925-27), zaslužek pa 71.4%. Tedenski zaslužek je povprečno znašal \$24.89. Konstrukcijska industrija je še vedno na psu. V oktobru so njene aktivnosti znašale v Chicagu 126% od normalne.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!



Oddelek kanadske policijske kavalarije paradiira po newyorških ulicah.

KRIŠTOF DIMAČ

Spinal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

"Hej!" je zaklical Čok. "Kaj pa delaš?"
"Mar ni jajce moje?" se je zadel Wild Water. "Mar jih ne plačujem po deset dolarjev? Jaz nikdar ne kupujem kar na slepo. Kadar plačam za stvar deset copakov, hočem tudi vedeti, kaj sem dobil."

"Če ga nočeš, ga bom pa jaz pojedel," se je ponudil zlobno Čok.

Wild Water je jajce pogledal, poduhal in odmajal z glavjo.

"Ne, ne boš ga, Čok. To jajce je dobro. Dajta mi kako posodo. Pojedel ga bom sam za večerjo."

Se trkerat je Wild Water ubil dobro jajce in ga izlil v posodo poleg sebe.

"Dvoje več kot si rekel, Čok," je dejal, ko so nehali šteti. "Devetstoštirinseddeset jih je, ne pa dvainšestdeset."

"Zmota," je priznal Čok. "Tisti dve ti narveža."

"Saj to si pa tudi lahko privoščita," je rekel osorno Wild Water. Tehnico sem! Devetstoštirinseddeset dolarjev. Plačam takoj. Napiši mi pobotnico, Dimač!"

"Seštejmo prej še ostala jajca," je svetoval Dimač, "in boš potem plačal vse skupaj."

Wild Water je odkimal. "Sem preslab v računanju. Tako imam rajši. Ne maram, da bi se motili."

Stopil je k suknji in potegnil iz žepov dve vrečki zlatega prahu, lepo okrogli in podolgovate kakor dve debeli jetrni klobasi. Ko je plačal za prešeta jajca, mu ni ostalo več kot za nekaj sto dolarjev zlata.

Nato so položili na mizo zabojčke za mlo in bacili prešeta druga zalogo, ki naj bi štela tritisoč jajec. Ko so našli do sto, je Wild Water zopet vzel jajce, z njim krepko udaril ob mizni rob. Jajce se ni razbilo. Slišati je bilo, kakor da bi s kamenito kroglo trknili ob mizo, ne pa z jajcem.

"Zmrzlo je," dejal in udaril še enkrat. Dvignil je jajce, in vsi so lahko videli, da je bila lupina, tam kjer je bila udarjena, zdrobljena na drobne kosce.

"Hm!" je rekel Čok. "Ni čuda, če je zmrzlo. Saj je pravkar dokončalo pot od Forty Mila do Dawsona. Daj, ga sem, ga bom razkral s sekiro."

"Rajši daj sekiro meni," je dejal Wild Water.

Dimač je prinesel sekiro in Wild Water je s spretno roko in ostrim očesom drvarja razcepil jajce na dvoje. Znotraj je bilo jajce presneto malo vabljivo.

Dimač je začutil, da ga je nekaj zabelo. Čok se pa ni dal takoj oplasiiti. Vzel je polovico in jo dvignil k nosu.

"Saj čisto lepo diši," je rekel.

"Podobe je pa grde," je odvrnil Wild Water. "Sicer pa, kako ga boš neki duhal, ko je vendar njegov duh zmrzel? Potrpita trenutek!"

Položil je obe polovici v ponev in jo postavil na peč. Vsi trije so čakali in vlekli sapo v nos. Počasi se je začel širiti po koži dobro znan smrad. Wild Water je molčal. Čok pa je navzlic svojemu prepričanju ostal nem.

"Vrzi ga no ven," je zaklical Dimač in si zatislil nos.

"Po čemu neki?" je vprašal Wild Water.

"Saj moramo preiskati še ostala jajca."

"Pa ne v tej hiši!" Dimač je začel kašljati.

"Cepili jih bomo, pa bomo videli, kakšna so znotraj. Vrzi ga ven, Čok, vrzi ga ven! Fuj! In pusti vrata odprta."

Odpirali so zaboj za zabojem in cepili jajca, ki so jih jemali zdaj na vrhu zdaj v sredi zdaj na dnu. Pa sleherno je razodevalo ista znamenja brezupnega, neozdravljivega razpadanja.

"Niti ne zahtevam, da jih poješ, Čok," se je norčeval Wild Water. "Najrajši bi jo že porabral. Pogodba se tiče samo dobrih, nepokvarjenih jajec. Bodita tako dobra, posodita mi sani in vprego. Bom odpeljal dobra jajca domov, da se ne nalezajo tohline."

Dimač mu je pomagal nakladati. Čok se je usedel za mizo, razložil kvarte in začel igrati sam s seboj.

"Koliko časa pa že trgujeta z jajci?" je porogljivo vprašal Wild Water, ko je odhajal.

Dimač mu ni odgovoril, pogledal je le v kvarte zatopljene tovariša in začel zaboj za zabojem znašati iz kože na prosto, kjer jih je metel v sneg.

"Čuj, Čok, po čem si jih plačal Francozu?" je sladko vprašal Dimač.

"Po osem dolarjev. Zdaj pa izgini in jeziki za zobe. Saj znam računati. Če bi te kdo vprašal, mu lahko poveš, da sva izgubila sedemnajststo dolarjev. To sem izračunal tedaj, ko smo čakali smrdu od prvega jajca."

Dimač je nekaj časa premišljeval, potem je pa zopet prekinil molčanje.

"Čuj, Čok! Stiriidesetsto dolarjev zlata potegne dvesto funtov. Wild Water si je izposodil najine sani in pse, da je odpeljal jajca. K nama je torej prišel brez sani. Tisti dve vrečki zlata, ki ju je imel s seboj, sta tehtali okoli dvajset funtov vaaka. Pogodba je dolročala, da plača takoj, ko prejme blago. Prinesel pa je samo toliko zlata, da je plačal dobra jajca. Ostalih tritisoč jajec sploh ni kanil kupiti. Torej je vedel, da so pokvarjena. Zdaj mi pa povej, kako je vedel, da so pokvarjena? Kaj se ti zdi?"

Čok je zložil kvarte v kupček in jih začel mešati. "Hm! To ni nič. Na tole vprašanje ti lahko odgovorim vsako dete. Izgubila sva sedemnajststo dolarjev. Wild Water jih je pa dobil. Jajca, ki jih je pripeljal Gautreaux, so bila že kdaj Wild Waterja. Ali te mika izvedeti še kaj drugega?"

"Še nekaj. Čemu se ti, modra glava, nisi prepričal, ali so jajca dobra ali slaba, preden si jih kupil?"

"Odgovor je prav tako lahek kot prej. Wild Water je izpeljal svojo igro do sekunde natančno. Ali sem utegnil jajca preiskati? Na vse kriplje sem moral hiteti, da sem jih še začasno spravil semkaj. In zdaj, Dimač, dovoli mi, da te prav vljudno nekaj vprašam. Kdo, si rekel, je bila tista oseba, ki ti je to jajčno idejo vbila v glavo?"

Dimač ni odgovoril.

Čok je pa igral sam s seboj in izgubil šestnajstkrat zaporedoma. Dimač se je baš lotil kuhati večerjo, ko je potrkal na vrata polkovnik Bowie, izročil Dimaču pismo in odšel proti svoji koči.

"Ali si videl, kakšen obraz je imel?" je divjal Čok. "Tako ga lomi smeh, da bi se kmalu razpočil. Dimač, ves svet se nama krohota. Še pokazati se ne bova smela več."

Pismo je pošiljal Wild Water. Dimač ga je prečital na glas:

Draga mi Dimač in Čok! Pošiljam vama pozdrave, kakor se spodobijo v tem letnem času, in vaju vabim, da se udeležita nocoj večerje v Slavovičevi restavraciji. Navzoča bo gosposodična Arral in tudi Gautreaux. Z njima sva bila pred petimi leti doli na Okroglem dobri tovariša. Izvrsten človek je in mi bo za druga priporoki. Zdaj pa kar se tiče jajec. V deželo so dospela pred štirimi leti. Slaba so bila že tedaj. Slaba so bila, ko so zapustila Kalifornijo. Vedno so bila slaba. Eno zimo so počivala v Caluku, naslednjo zimo so jih hranili v Nutliku. Lani so prezimila v Forty Milu. Kakor kaže, bodo to zimo prebila v Dawsonu. Ne hranita jih v topli sobi. Lucila mi naroča, naj vama povem, da smo mi štirje, to je vidva, ona in jaz, brezdomno napravili v Dawsonu nekaj šuma. Jaz pravim, da gre hvala zato najprej vama.

Z velikim spoštovanjem vajin prijatelj

W. W.

(Dalje prihodnjič.)

Frank Kroll:

Strah

O strahovih se mnogo govori, zlasti po deželi v starem kraju, kjer žive praznoverni ljudje. Neko storijo o strahovih, ki sem jo slišal v mladih letih, bom sedaj opisal.

Priletel kmet je nesel koruzo v mlin, kjer je že imel vrečo pšenice in je upal, da jo je mlinar že zmlel. Hotel si je prihraniti dvojno pot — koruzo bo nesel v mlin, nazaj pa pšenično moko. Tak je bil njegov načrt predno se je podal na pot.

Mlin je stal globoko v grapi med dvema hriboma. Na eni strani se je razprostiral lep bukov gozd, skozi katerega je držala ozka steza, po kateri je kmet stopal z vrečo koruze na hrbtu. Gozd je bil last mlinarja Franceta, mladega in zgovornega človeka. Znal je govoriti na dolgo in široko, kar mu je prav prišlo, kadar je kdo prišel v mlin in se spustil v pogovor z njim.

Ko je kmet dospel v mlin, je

predvidno odložil breme, se odmahnil in vprašal Franceta, ali je že zmlel pšenico.

"Čisto sem pozabil, Bog mi grehe odpusti," je rekel France. "Ne smeš biti hud," je pristavil in buljil v kmeta, ki je bil videti nejevoljen.

"Kaj se hoče, vedno je nekaj narobe. Lep načrt sem napravil, pa se je izjalovil. Vsekakor bom moral napraviti dvojno pot."

"Vidim, da si prinesel koruzo, eno uro boš počakal, pa jo bom zmlel, da ne boš šel prazen domov," je rekel France, da bi kmeta potolažil. "Kar povej, kaj naj zmlejem, koruzo ali pšenico."

"Ej, pa zmleji koruzo, da mi bo žena lahko žgance kuhala."

"Ženi pojasni, da bo pšenica zmlela prihodnji teden. Prej nikakor ni mogoče — saj vidiš, da je v mlinu več kot sto vreč raznega žita. Dosti dela me čaka in vsem ne morem ustreči. Na, tukaj je krona, pa stopi h krmarju in kupi četrta litra žganja."

Kmet se je nekoliko obotav-

ljal, končno pa je odšel v krčmo, da izpolni mlinarjevo željo. Ko se je vrnil, se je koruzo že mlela. France je takoj pograbil steklenico in potegnil močan požirek. "To ti je pijalca! Zganje te pregreje, da je kaj," je dejal, ko mu je pijalca spolzela po grlu.

"Ta pa zna potegniti," je mislil kmet sam pri sebi. "Zganje mu gre po grlu kakor voda."

France je ponudil steklenico kmetu, ki je bil na to že pripravljen. Močno je potegnil, da ni v steklenici dosti ostalo. Oba sta obilnoma z jezikom ustnice in pohvalila krčmarja, ki zna skuhati tako dobro pijačo, katere teče po grlu kakor olje.

Potem sta se začela pogovarjati in prešla sta na strahove, ko je France nenadoma vprašal kmeta, ali je slišal, kako je on hudiča prestrelil.

Kmet ga je debelo pogledal kakor da služi, da mu v glavi že rogovili žganje in zmajal z glavjo.

"Res sem ga, res, dasi se mi zdi, da mi ne verjameš."

"Na pa povej, da čimprej iz-

Minar si je obrisal potno čelo in začel pripovedovati:

"Nekoč sem bil na lovu v tistem bukovem gozdu. Bilo je že pozno v jeseni in dan se je nagibal h koncu, toda nisem hotel iti domov brez plena. Upal sem, da bom našel na kakšnega zajca, ko se bo stemnilo. Korakal sem po gozdu in s čevlji suval grmičevje, da bi prepodil kakega dolgouhca. Naenkrat je res nekaj skočilo izza grma in jaz sem mislil, da je zajec. Hitro sem pomeril in sprožil in mala zver je obležala kakih petdeset korakov od mene. Brž sem stopil tja, da jo pobere, a še predno sem se sklonil, sem opazil, da ima žival rogove, torej ni bila zajec. V tistem hipu se je pa zver pobrala in se spustila v dir. Opazil sem le, da sem jo na dvoje prestrelil. Povem ti, da drugega ni moglo biti kakor hudič. Na dvoje prestreljena, a je vzlic temu urno pobegnila in tudi roge je imela. Hudič, pravi hudič je bil."

"Iz katerega rokava pa si to stresel?" je vprašal kmet.

"Iz nobenega, vse je resnica, kar sem povedal," je rekel mlinar nekoliko užaljen, ker mu kmet ni hotel verjeti. "Tudi ti boš veroval v strahove, ko boš našel nanje in potem boš drugače govoril."

Koruzo je bila zmlela in France je stresel moko v vrečo. Kmet, ki se je bil dolgo zamudil, je naravnal oprtnice, položil vrečo nanje in vse skupaj zavihljal na hrbet.

"Prihodnji teden pridi po pšenično moko," je rekel France kmetu.

"Glej, da ne bom napravil poti zamaš, pa hvala za pijačo," je dejal kmet in se obrnil proti domu.

Nič prijetno mu ni bilo pri srcu, ko se je pozno vračal domov. V gozdu se je že temnilo in kmet je premišljeval o strahovih, o mlinarjevi povesti, kako je hudiča prestrelil. Vse se mu je zdelo smešno, vendar ga je nekaj stiskalo okrog srca. Hotel je popeljati korake, toda vreča na hrbtu ga je ovirala. V temi je moral gledati pod noge, da se ne bi spotaknil in telebnil po tleh. Nenadoma ga je nekaj oplazilo po zadnjem delu telesa.

"Joj, kaj pa je to — strah?" je vzdihnil. V tistem trenutku bi dal vse, da bi se znašel doma. Ozri se je okrog sebe, a opazil ni ničesar sumljivega. Spomnil se je, da se je pred leti neki kmet obesil v tistem gozdu. Ljudje so govorili, da hodi njegov duh nazaj in straši.

"Da bi le srečno prišel domov," je govoril sam pri sebi. "Zakaj sem se zakasnil, da moram sedaj v temi korakati skozi gozd," si je očitel, medtem pa je začutil nadaljnje udarce. Pospešil je korake, toda po njegovem telesu je pričelo pogosto padati. "Sam hudič me spremlja in tepe s svojim repom," je vzdihoval. "Živ ne bom prišel domov, žena me bo zamaš čaka."

V tistem hipu se je v bližini oglasila sova, nočna ptica, kar mu je pognalo klobuk kvikavo. Njeno skovikanje je povečalo strah in začel se je tresti, po obrazu pa ga je oblival mrzel znoj. Pot se mu je zdelo silno dolgo in v svojem strahu ni niti vedel, da se je približal domačemu pragu. Hiša je stala pred njim in zaletel se je v vrata in jih kar s silo odprl. Naglo jih je zaloputnil, ko pa je hotel stopiti korak naprej, ga je nekaj potegnilo nazaj in vrglo na tla z vrečo moke vred.

"Hudič je za menoj in me že drži," je zakričal, da se je vsa hiša stresla. "Pomagajte!"

Zena se je ustrašila, ker je mislila, da se je možu zmešalo. Skočila je k njemu, da mu pomaga, ko je ležal pri vratih kakor ubit. Najprej je hotela odvezati oprtnice, da ga reši bremena in tedaj je opazila, da je konec oprtnice priprt v vratih, ki je potegnil moža in ga vrgel na tla, ko je stopil v hišo in zaprl vrata za seboj.

Takoj ji je bilo vse jasno in začela se je smejeti. To je tudi njega opogumnilo, da je šel, kajti mislil si je, ker se žena smeje, ne more biti nič hudega.

"Povej no, siromak, kaj te je tako prestrašilo, da kričiš na vse pretege?"

Kmetu je še vedno glas zastajal v grlu, končno pa ji je povedal, kaj je doživel na poti, ko se je vračal domov.

"Sama ne vem, kaj bi rekla. Konec oprtnice ti je zdrknil po hrbtu in te opletal po zadnjici. Nazadnje si konec oprtnice pripril, kar te je vrglo na tla, ti pa vpiješ o hudiču, ki te drži. Res nisem vedela, da si tako velik bedak."

Stvar je bila končno jasna tudi kmetu. Sam sebi se je zdel neumen, ker si je povzročil toliko nepotrebnih skrbi. Če bi bil malo pogledal okrog sebe in potipal, bi vedel, kaj ga je opletalo po zadnji strani.

Tisti večer, ko je preživel toliko strahu, ko se je vračal domov iz mline, pa je ostal kmetu v spominu. Bil je za eno skušnjo bogatejši, kajti zdaj je vedel, da imajo prav ljudje, ki pravijo, da je strah v sredi votel, okrog kraja pa ga nič ni.

Za kratek čas

Ubogi možki...

"Včasih mora mož svojo ženo nalagati!"

"O, to še ni najhujše!"

"Kaj je pa hujše?"

"Kadar ji mora povedati resnico."

Nova ekscelencija

Slavni kemik Berthelot, velik učenjak, drugače pa skromen mož, je bil imenovan za prosvetnega ministra. Naslednjega dne se je napotil v svoje ministrstvo, pa ga je ustavil pri vstopu vratar, rekoč: Gospod, ne smete vstopiti, gospod minister še ni prišel.

— Dobro, je odgovoril Berthelot, pridem pa jutri.

Dota

Bodoči tast ženinu: Veste, med nama rečeno, gospod doktor, moja hči ne bo imela nobene dote. Toda kot zdravnik ste zadeli terno. Moja žena ima revmo, išias in žolčne kamne, jaz na duhu in sladkorno bolezen, moj oče pa paralizo.

By the Way~

18 SHOPPING DAYS LEFT

THE DAYS ARE GETTING SHORTER

BUY CHRISTMAS SEALS

1936

NE DOVOLITE, DA ME STARI-NAR VZAME



Nikar ne dovolite, da me starinar vzame. Umijte me in me vrnite vašemu mlekarju. Jaz sem uporabna in predragocena, da bi šla v staro šaro z razbito glavežvino in drugim materijalom pobranim po ulicah in cestah. Jaz sem lastnina vašega mlekarja družbe. Umijte me in me postavite zunaj vsak dan za vašega mlekarja.

HVALA VAM!



Novo poslojpe zadrugne organizacije Midland Cooperative Wholesale v Milwaukeeju, Wis.

Pred sodiščem
Predsednik obtožencu: K obtožnici bi pripomnil, da ste se polastili dela dedščine, ki je pripadala vašemu bratu.
— Gospod predsednik, moj brat je bil takrat v Ameriki.
— Kaj pa hočete reči s tem?
— Mislil sem, da lahko sramtram brata za daljnega sorodnika.

Čudež
— Cigav je ta ribnik?
— Občinski.
— Ali bi bilo kaznivo dejanje, ako bi ujel v njem ribo?
— Ne, temveč čudež.

ZANEMARLJIVI LJUDJE
Med tem ko se povprečni Američan upira in zanika trditve, da najzanemarljivi narod ljudstev vse sveta, se nam vseeno včasih zdi, je nekaj resnice v ti pripovedi. Vsemite za primero našo znanost pri steklenicah mleka. Zato milijone dolarjev vsako leto in lo malo ljudi misli na to, a plača pa le vse to. Ljudje mogoče ne vedo tega, kakor pa kadar razbijejo ali uničijo steklenico mleka, stane to okrog centov in eventualno ta znanostnost reflektira na ceno mleka. Mlekarstva industrija se trudi, da bi mislila na steklenice mleka. Ali ste voljni jim pomagati, da umijete steklenice mleka jih polijete nazaj originalnim likom?

Nervozni—dražljivi?
Tu je hitra pomoč
Čemu biti nervozni in dražljivi? Novi NUGA-TONE—sposobno svačarova s VITAMINI A in D vam prinese hitro pomoč. To je direktna tonika za nervozne ljudi in deluje ko ojačevalac po vsem nervnem sistemu. Nervoznost napravi ljudi dražljive in nezadovoljne. Ojačajte vaše živce s NUGA-TONE in se siliti boste hitro pozabili. Ni slabega okusa v NUGA-TONE. Se doli v tabletah in lahko se jemati. Ako nimate zadovoljnosti s uspehom, se vam vrne vsa denar. Na prodaj, in izmen v vseh lekarnah. Ne odlašajte—vzemite steklenico še danes. Poslajte pred poročilom. Zahtevajte pravi NUGA-TONE, sedaj svačarova s VITAMINI A in D. Proti saprincel vsemite —UGA-SOL—idealni ojačevalac. 25c in 50c. (Adv.)

Ne bodite sužnji neprebave

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Zeločno zdravilo iskreno priporočano

— Pijte po brezplaten vzorec —
Triner's Bitter Wine Co.
544 S. Wells St., Chicago, Ill.
Send me a free sample.
Name _____
Address _____

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 19. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člani ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Cicerio in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, enojako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

CHICAGO, ILL.